

YTTRANDE

Stockholm den 12 april 2021

Dnr Sieps: 21/0003

Finansdepartementet

103 33 Stockholm

Dnr Finansdepartementet: Fi2020_03418

En gemensam angelägenhet (SOU 2020:46)

Sieps tackar för möjligheten att lämna synpunkter på Jämlikhetskommissionens betänkande ”En gemensam angelägenhet”, SOU 2020:46. I vårt yttrande fokuserar vi på förekommande samt framför allt saknade aspekter relaterade till Europiska unionen. Sieps konstaterar inledningsvis att det är en mycket omfattande och väl genomförd utredning som i huvudsak för fram rekommendationer med stöd i relevant forskning. Vi finner ej att kommissionens förslag strider mot EU:s regelverk men vill däremot kommentera de anförda förslag som relaterar till Sveriges EU-politik och genomförande av EU-lagstiftningen.

För det första hade vi velat se en diskussion om möjligheterna att genom internationella samarbeten trygga framtida skatteintäkter, i synnerhet från skatter på kapital. Det är uppenbart att det här finns en potential i internationellt samarbete. Jämlikhetskommissionen konstaterar själv att kapital är en rörlig skattebas och att nationella åtgärder därför leder till att skatteflykt och skatteundandragande.

Det finns för- och nackdelar med att agera överstatligt på skatteområdet. Eventuella fördelar som kan följa av internationella samarbeten måste ställas mot eventuella nackdelar relaterade till bland annat suveränitet och legitimitet. En tydlig risk med fortsatt nationella system för beskattning av rörliga skattebaser är att skattekonkurrens leder till nedåtgående spiraler som reducerar skatteintäkterna. Ett argument för att välkomna ökad skattekonkurrens skulle vara att det kan öka konkurrenstrycket och leda till effektiviseringar i ekonomin. Men med tanke på att Sverige enligt Jämlikhetskommissionen har gått längre än många jämförbara länder i att utforma en fördelaktig skattelagstiftning och ändå har förhållandevis låga bolags- och kapitalskatteintäkter, är det tydligt att det finns begränsningar för hur mycket ett enskilt, förhållandevis litet och öppet land kan åstadkomma på egen hand.

Det hade således varit önskvärt att lyfta och diskutera de eventuella för- och nackdelar som kan följa av överstatligt samarbete på skatteområdet. Avsaknaden av diskussion blir så mycket tydligare i ljuset av att det i flera år har pågått ett omfattande arbete inom såväl OECD (det så kallade BEPS) som EU.

En andra aspekt som hade förtjänat uppmärksamhet är relationen i Sverige mellan å ena sidan medborgare som är välintegrerade i det svenska samhället och å andra sidan de som har svårigheter att etablera sig. Det gäller såväl invandrade personer som papperslösa m.fl. Inom EU förekommer sedan flera år försök att jämna ut betingelserna mellan olika länder och grupper och landsdelar, exempelvis inom ramen för Europeiska socialfonden (ESF) och fonden för europeiskt bistånd för dem som har det sämst ställt (FEAD) – men även EU:s regionalpolitik omfördelar årligen resurser som också svenska regioner får ta del av.

EU:s sociala dimension saknas i stor utsträckning i utredningen. Generellt sett är sociala frågor medlemsstaternas ansvar och den svenska linjen har genomgående varit att åtgärder på det sociala området ska ske nationellt, snarare än på en överstatlig nivå. Samtidigt finns det initiativ på EU-nivå som kan tänkas ha betydelse för jämlikhetsfrågor (exempelvis inom den sk 'sociala pelaren' som antogs vid ett toppmöte i Göteborg hösten 2017) Jämlikhetsfrämjande åtgärder inom EU kan förvisso kritiseras som illa konstruerade i ett antal avseenden men även det utelämnas i utredningen.

I det perspektivet anser Sieps att Jämlikhetskommissionens urval av EU-frågor – med specifika förslag begränsade till en diskussion om så kallad överimplementering (s. 921ff) – är ett alltför snävt fokus. Den redan mycket omfattande utredningen förbiser att europeisk integration kan påverka jämlikheten. Internationell handel leder till ökad effektivisering och strukturomvandling, vilket i sin tur ger välfärdsvinster. Dessa vinster fördelas dock inte jämnt över befolkningen och följaktligen uppstår ett behov att kompensera förlorande grupper i ekonomin. Detta är inte minst logiken bakom EU:s (begränsade) struktur- och sammanhållningspolitik.

Sieps vill avslutningsvis kommentera Jämlikhetskommissionens rekommendation respektive bedömning med relevans för EU-politiken i avsnitt 27.3.3. I betänkandet rekommenderas "en systematisk genomgång av några av de olika lagar som implementerar EG-rätten i syfte att identifiera outnyttjat handlingsutrymme med avseende på jämlikhetsperspektivet". Det låter i sig som en god idé att göra översyner av befintlig lagstiftning i syfte att eventuellt förbättra dem. Vi har emellertid svårt att bedöma de vinster skulle följa i de specifika fall som exemplifieras i betänkandet, då informationen är knapphändig om vilket förbättringsutrymme som föreligger samt med vilken precision Jämlikhetskommissionen träffar de lagar som kan leda till en förbättring av svensk jämlikhet. I betänkandet för kommissionen även fram idén att tillsynen vad gäller efterlevnaden av EU:s regelverk behöver stärkas samt att det kan behöva utvecklas nya tillsynsverktyg. Sieps har inget att invända mot denna bedömning.

I detta ärende har direktör Göran von Sydow beslutat. Jonas Eriksson har varit föredragande.

Göran von Sydow,
Direktör, Sieps